

accordance with the obtained definition of global competence, the author characterized the basic knowledge, skills and values necessary for the globally competent graduates of university. Using analysis and systematic approach the matrix of global competence was constructed. Taking into account all the components of the matrix, there were identified core concepts that can be used for training young specialists at Ukrainian universities. Based on the matrix, such concepts as historical processes, cultural awareness, uniqueness of an individual and interrelation were derived. The results obtained are of great importance for modern graduates and later can be used to improve the program of higher education in Ukraine.

Key words: globalization, global competence, higher education improvement, skills, training young specialists.

Татьяна Аношкова

ФОРМИРОВАНИЕ МАТРИЦЫ ГЛОБАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ДЛЯ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ УКРАИНЫ

В статье определено понятие глобальной компетентности и выявлены основные составляющие глобальной компетентности. Применяя методы анализа и синтеза в исследовании работ зарубежных ученых, были изложены и охарактеризованы базовые знания, умения, навыки и ценности, необходимые для глобально компетентного выпускника высшего учебного заведения. С помощью анализа и системного подхода была создана матрицу глобальной компетентности, которая может применяться для подготовки молодых специалистов украинских университетов. На основе полученной матрицы были выведены базовые концепты, которые в дальнейшем могут применяться для реформирования системы высшего образования Украины.

Ключевые слова: глобализация, глобальная компетентность, реформирования высшего образования, умения и навыки, подготовка молодых специалистов.

УДК 81.42 +801.631.5=111

Гелена Лисенко
(Київ)

ЩОДО МОВНОЇ СИТУАЦІЇ В АВСТРІЇ

У статті розглядаються проблеми функціонування полінаціональних мов Європи, що, в свою чергу, пояснюється політичними, національними та соціальними пристрастями. Автор зазначає, що різниця між німецькою та австрійською мовою дуже істотна. У статті аналізуються рекомендації щодо збереження основних мовних прав для всіх громадян Австрії, проводиться аналіз різних структур на всіх рівнях мови. Автор звертає особливу увагу на фонетичні, лексичні, граматичні, орфографічні особливості, а також особливості словотвору та прагматики.

Ключові слова: *проблеми функціонування, фонетичні, лексичні, граматичні, орфографічні особливості, особливості словотвору та прагматики.*

Постановка наукової проблеми та її значення. Серед полінаціональних мов Європи – англійської, французької – німецька мова посідає особливе місце. На території Німеччини існує німецький варіант німецької мови для німецької нації (*Binnendeutsch*), а в Австрії поширений австрійський варіант німецької мови або так звана австрійська мова (*Österreichisch*). У Швейцарії вживається швейцарський варіант німецької мови (*Schwyzertüütsch*). У Люксембурзі як на державному, так і на побутовому рівні також функціонує німецька мова.

Проблема своєрідності австрійської мови забарвлена політичними, національними та соціальними пристрастями. Зверхній погляд носіїв німецької мови Німеччини на німецьку мову Австрії як на діалект породив сплеск національної мовної самосвідомості австрійців, які сконцентрувалися на виявленні своєрідних характерних рис німецької мови Австрії, відмінних від німецької мови Німеччини, на всіх мовних рівнях [1, с. 198].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Прихильники більш національної точки зору стверджують, що існує специфічна австрійська мова, та противники цієї точки зору вважають, що функціонує єдина німецька літературна мова, а австрійські особливості слід вважати провінціалізмами, діалектними особливостями, яких варто уникати. Ці суперечки в оцінці статусу австрійської мови спостерігаються серед населення Австрії і учених кіл Німеччини [2, с. 41]. Стан неідентичності – це і факт багаторазових спостережень, і спільний постулат дослідників, зокрема О.А. Лазебної, О.Я. Остапович, А.І. Домашнева та інших, які стверджують, що мова, яка обслуговує одну націю, не може мати ту ж природу, що й мова, яка розподіляє ті ж функції між двома націями [1, с. 198].

Прибічники своєрідності австрійської мови впевнені в тому, що різниця між німецькою та австрійською мовою дуже істотна. Так, Р. Зедлачек [3, с. 134] видає працю, де він на 500 сторінках доводить, що австрійці говорять інакше, ніж німці, і що, власне, в Австрії спостерігається двомовність.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Особливо загострилася мовна ситуація після вступу Австрії до Європейського Союзу. Незважаючи на те, що Рада Європи у 2001 році проголосила декларацію про багатоманітність мов заради майбутньої Європейської ідентифікації і закликала всіляко заохочувати багатомовність, мовна ситуація в Австрії лишає багато кращого. Повторюється минула ситуація і думки розділилися між тими, хто вважає німецьку мову в Австрії австрійською, і тими, хто стверджує, що в Австрії превалює німецька мова Німеччини. На конференції в Клагенфурті, де зібралися австрійські викладачі німецької мови та науковці, були прийняті рекомендації щодо збереження основних мовних прав для всіх людей, які живуть в Австрії, а саме:

- гарантувати право на вживання першої родинної мови у всіх сферах життя;
- закріпити законом основні права глухих людей на австрійську мову жестів;
- створити перекладацькі бюро в усіх соціальних установах і судові органи для консультацій та контролю за мовами;
- установити місця, де б могли надаватися поради приватним підприємцям щодо підтримки багатомовності;
- сприяти розробці глибинної концепції освіти з урахуванням чинника багатомовності;
- провести прозорі дискусії з мовно-політичних питань та організувати постійні політичні форуми, в яких могли б брати участь всі основні політичні сили. Завданням форумів могли б бути дискусії про мету і напрямки національної мовної політики та способів контролю за втіленням цих заходів у життя;
- створити загальноавстрійські організації експертів з мовної політики;
- забезпечити наукове обґрунтування загального мовного контексту за допомогою дослідницької роботи;
- сприяти розвитку концепту щодо шкільного виховання;
- розширити пакет публічних вимог до освіти в закладах для дорослих;
- ліквідувати другу мову;
- поліпшити навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах.

Такі вимоги були викликані тим хаосом, який виник та продовжував розвиватися в австрійському суспільстві, оскільки парламент та медіа вживали лише літературну німецьку мову.

Для встановлення статусу австрійської мови запроваджувався не тільки тест з лінгвістичної близькості німецької та австрійської мови, але й необхідний контрактивний

загальний аналіз обох систем [4, с. 135], різних систем за І. Аммоном, [5, с. 42]. До того ж визначалась й ієрархічна сукупність форм, в яких мова проявляється на певних етапах розвитку [5, с. 25], інакше кажучи, проводився аналіз різних структур на всіх рівнях мови.

Фонетичні особливості. Фонетичний склад у німецькій і австрійській мові збігається. Різняться лише вимова окремих варіантів і фонем [7, с. 57]:

1. Довгота голосних значно варіює порівняно з німецькою мовою.
2. Голосний [a] вимовляється близько до закритого [o:]
3. Приголосний [l] виступає як тверде [ɫ]
4. Наголос слів різниться.
5. Інтонція більш емоційна, синтагми – коротші.

Лексичні особливості. Лексична специфіка поширюється на основні тематичні групи, передусім серед офіційної канцелярсько-ділової мови. Лексичні особливості виявляються також у розмовно-побутовій лексиці стосовно людини, одягу й найменувань страв та ігор. Помітне місце посідають запозичення із слов'янських мов, латинської, французької, італійської та інших мов, причому, німецькі слова вживаються в поширеному значенні.

Особливості словотвору:

1. Зникає –e в кінці слів, хоча в деяких словах на місці –e з'являється –en.
2. Часто вживаються демінутивні суфікси –erl, -e(l), -eln.
3. Переважає існування суфікса –ieren в дієсловах іноземного походження.

Граматичні особливості:

1. Основні особливості полягають не в інвентарі одиниць граматичного рівня, а в різниці дистрибуції.
2. Різниця в граматичному роді іменників.
3. По-різному утворюється множина іменників.
4. Варіювання в утворенні порівняльних ступенів прикметників.
5. Зміни в парадигмі дієвідмінювання.
6. Уживання Perfekt'a замість Präteritum'a. (Це саме має місце і на півдні Німеччини.)

Орфографічні особливості. Тут відбуваються найменші відмінності, а саме:

1. Різниця при передачі запозичених слів.
2. Різниця при написанні власних імен.
3. Різниця при написанні складних слів (разом чи окремо).

Особливості прагматики. Усі дослідники відзначають різницю в прагматиці, але невідомо, в чому вона полягає. Очевидно, це пов'язано з певними відтінками, у різниці культури та ментальності.

Для встановлення ступеня розходжень між німецькою та австрійською мовами І. Аммон [5] пропонує використовувати ступінь лінгвістичної близькості (*Ähnlichkeit*). Цим можна виміряти подібність між двома варіантами, при цьому релевантними є три значення: велика, середня і мала подібність, інакше кажучи – лінгвістична відстань, що одержується інтуїтивним шляхом. Аналіз відбувається на двох схожих за змістом текстах, які більш-менш збігаються за набором слів граматично коректних. Носії обох мов відзначають співпадіння, або неспівпадіння слів і встановлюють ступінь близькості. Якщо ступінь близькості має найбільше значення – «висока», то це означає, що словниковий склад збігається й обидва тексти належать одній мові. При середньому показнику – «середня» близькість – кількість слів, які різняться одне від одного, більша, ніж ідентичних слів. При показнику «мала» близькість кількість однакових слів мізерна.

На підставі цього аналізу робимо такі висновки:

- якщо лінгвістична близькість велика, то обидва варіанти належать до однієї мови;
- якщо лінгвістична близькість середня, то два варіанти належать двом мовам.

Цим І. Аммон доводить, що німецька та австрійська мови на рівні стандартних літературних мов є різними мовами.

У той же час німецька мова є державною діловою мовою (Amtssprache). Уживається в парламенті, управлінні, уряді та в міжнародному співробітництві.

Проте на діалектному рівні, на півдні Німеччини, де панують алеманські та баварські діалекти, які поширені також на території Австрії, німецька та австрійська мови мають багато пунктів дотику, хоча лінгвісти називають це нестандартною стихією.

Ще один момент, де стикаються інтереси Німеччини та Австрії – це термін «нація». Безперечно, ніхто не має сумніву, що і німці, і австрійці є окремими націями.

М. Клайн [8] характеризує складність австрійської ідентифікації таким чином: Австрія попала в положення між лінгвістичним раболіпством та лінгвістичним імперіалізмом. Він описує відмінності в розвитку між Австрією і Німеччиною як результат різного культурного і соціополітичного розвитку, особливо після загибелі Римської імперії.

Х. Маркхардт [9] стверджує, що так звані вирази австрійського регіону в Австрії, подані до Європейського Союзу в січні 1994 р., допомагають боротися з прусифікацією німецької мови та виступають за ідентичність австрійської мови. Дослідник сподівається, що в рамках Європейського Союзу вдасться зберегти своєрідність австрійської мови, і вважає, що для ідеї загальної Європи важливі не тільки економічні чинники, але й думка про мирну кооперацію національних інтересів, оскільки в ЄС гарантується не тільки вільне переміщення товарів і капіталу, але й право людей на збереження багатомовності на території ЄС. Зверхність членів ЄС та їх репрезентантів у питаннях мови до мовних варіантів породжує знову небезпеку проведення границь і виникнення стратегій націоналізації.

Висновки дослідження. Сподіваємося, що лексична, граматична, фонетична та орфографічна специфіка австрійської мови, її культурні, соціополітичні та ментальні особливості, а також розумна мовна політика Європейського Союзу сприятимуть тому, щоби в Австрії було збережено національну особливість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лазебна О. А. Наукові дискусії щодо статусу сучасної німецької мови Австрії / О. А. Лазебна // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : Матеріали ІХ Міжнародної наукової конференції, 12-14 червня 2015 р. – Луцьк : СЛУ ім. Лесі Українки, 2015. – С. 197-203.
2. Ransmayr J. Der Status des österreichischen Deutsch an nicht deutschsprachigen Universitäten. Eine empirische Untersuchung / J. Ransmayr. – Peter Lang, Eur. Verlag der Wissenschaften. – Frankfurt am Main, 2006. – 43 S.
3. Sedlaczek R. Das österreichische Deutsch. Wie uns von unserem großen Nachbarn unterscheiden / Sedlaczek R. – 2004. – S. 500.
4. Pollak W. Was halten die Österreicher von ihrem Deutsch? Eine sprachpolitische und soziosemiotische Analyse der sprachlichen Identität der Österreicher / W. Pollak, Inst. F. Soziosemiotische Studien. – Wien, 1992. – 121 S.
5. Ammon U. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz. Das Problem der nationalen Varietäten / Ammon U. // W. de Gruyter : Berlin, New York, 1995. – 47 S.
6. Домашнев А. И. Современный немецкий язык в его национальных вариантах / А. И. Домашнев // Ленинград : Изд-во «Наука», 1983. – 231 с.
7. Bürke M. Zur Aussprache des österreichischen Standarddeutsch. Die unbetonten Silben / M. Bürke. – Peter Lang, 1995. – S. 37.
8. Clyne M. The German language in a changing Europe / M. Clyne. – Cambridge : University Press, 1995. – S. 39.
9. Markhardt H. Wörterbuch der österreichischen Rechts-, Wirtschafts- und Verwaltungsterminologie / Heidemarie Markhardt. – 2., durchges. Aufl. – Frankfurt am Main : Peter Lang, 2010. – 134 S.

Helena Lysenko

ABOUT LANGUAGE SITUATION IN AUSTRIA

This paper focuses on definition of the language in Austria. The article deals with the problem of the functioning of the flight of national languages of Europe and, in turn, is due to political, national and social passions. The author notes that the difference between the German and Austrian language is very important. The article analyzes the recommendations on the preservation of basic language rights for all citizens of Austria, the analysis of various structures at all levels of

the language. The author pays particular attention to the phonetical, lexical, grammatical, spelling peculiarities and features of word formation and pragmatists.

Key words: problems of functioning, phonetical, lexical, grammatical, spelling peculiarities, features of word formation and pragmatists.

Гелена Лысенко

К ВОПРОСУ О ЯЗЫКОВОЙ СИТУАЦИИ В АВСТРИИ

В статье рассматриваются проблемы функционирования полинациональных языков Европы, что в свою очередь объясняется политическими, национальными и социальными страстями. Автор отмечает, что разница между немецким и австрийским языком очень существенна. В статье анализируются рекомендации по сохранению основных языковых прав для всех граждан Австрии, осуществляется анализ различных структур на всех уровнях языка. Автор обращает особое внимание на фонетические, лексические, грамматические, орфографические особенности, а также особенности словообразования и прагматики.

Ключевые слова: проблемы функционирования, фонетические, лексические, грамматические, орфографические особенности, особенности словообразования и прагматики.

УДК 81' 373. 43

Юлія Надточій,
Лідія Олійник
(Херсон)

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

У статті ставиться за мету розглянути один із аспектів соціальної стратифікації словника – молодіжний сленг, основою чого є вікові відмінності між носіями мови. У працях, присвячених дослідженню молодіжного сленгу на сьогоднішній день вивчався вплив біологічного та соціального віку на мовну поведінку носіїв мови. Згідно соціолінгвістичних та психолінгвістичних досліджень, кожній віковій групі притаманна різна мовна поведінка, що зумовлено різним віком та пов'язаним із ним стилем життя, життєвим досвідом, різними сферами життя, інтересами та ін.

Ключові слова: молодіжний сленг, молодь, вікові групи, неологізми

Метою роботи є дослідження мовних і позамовних чинників виникнення та функціонування німецького молодіжного сленгу (молодіжного ідеолексикону), який представляє собою паралельну експресивно-оцінювальну, найчастіше стилістично занижену синонімію позначень загальноновживаних понять і належить певній соціальній субкультурі – субкультурі молоді. Для досягнення основної мети виконуються такі **завдання**:

дослідити природу та лінгвістичну сутність молодіжного сленгу, взаємозв'язок літературної мови й молодіжного сленгу, історію молодіжного сленгу та його дослідження, структурно-семантичні та лексико-граматичні й культурологічні особливості німецького та українського молодіжного сленгів, а також можливостей його відтворення засобами української мови.

Актуальність обраної теми очевидна, оскільки молодіжний сленг як найбільш динамічна мовна підсистема дзеркально відображає нову соціальну парадигму функціонування мови.